

Posudek oponenta na bakalářskou práci

Hudousková, Romana. 2013. *Slovesná morfologie romské variety slovenské obce Raslavice*. Praha: FF UK, 46 stran.

Bakalářská práce Romany Hudouskové je stručným nástinem slovesné morfologie severocentrálního romského dialektu východoslovenské obce Raslavice. I přes název práce, který implikuje více či méně zevrubný popis slovesné morfologie, popis rozhodně není vyčerpávající ani příliš detailní a některé důležité jevy slovesné morfologie v něm chybí (viz dále). Autorka se tedy měla rozhodnout pro skromnější titul anebo daný titul zmírnit (např. „Vybrané jevy...“ „Nástin...“ apod.).

Práce, která má přibližně 47 normostran, je přehledně členěna do čtyř základních kapitol dále dělených do podkapitol a sekcí. První kapitola je úvodní; autorka v ní podává základní informaci o vybrané lokalitě výzkumu a místní romské komunitě a také o metodologii provedeného výzkumu. Největší pozornost věnuje popisu sociolingvistické situace. Stěžejní částí práce jsou kapitoly druhá a třetí, které popisují v tomto pořadí slovesnou flexi a slovesnou derivaci. Čtvrtá kapitola shrnuje nejdůležitější informace předchozích kapitol.

Poslední část vedená jako pátá kapitola je seznamem použité literatury, který je rozdělen na publikované a nepublikované zdroje. V nepublikovaných zdrojích figurují převážně učební handouty a manuály terénního výzkumu autorčina vedoucího práce a dále několik internetových odkazů. V průběhu vlastní práce autorka nejčastěji odkazuje na kolektivní studii Viktora Elšíka, Mileny Hübschmannové a Hany Šebkové (1999) o jihocentrálních, tzv. *ahi*-dialektech. V části věnované derivaci hodně čerpá ze studie Bubeníka a Hübschmannové (1998) o mediopasívech, naopak zcela chybí studie týchž autorů o tranzitivních derivacích (Hübschmannová – Bubeník 1997. *Causatives in Slovak and Hungarian Romani*. In: Matras, Y. et al eds. *The typology and dialectology of Romani*. Amsterdam: John Benjamins. 133–145) a též některé starší práce popisující morfologii severocentrální romštiny, zejména práce Lípova o romských dialektech Horního Zemplína (Lípa 1963. *Příručka cikánštiny*. Praha: SPN). V těchto zdrojích by autorka jistě našla další inspiraci ke svému tématu, uvedeny ale měly být i s ohledem na jejich význam coby studií zabývajících se podobným tématem i jako doklad obeznámenosti autorky s celou relevantní literaturou. V souvislosti práce s literaturou je též třeba podotknout, že autorka možná trochu zbytečně v průběhu vlastní práce odkazuje na použitou literaturu úplným bibliografickým údajem v poznámce pod čarou. Vzhledem k tomu, že práce je opatřena shrnujícím seznamem použité literatury, stačilo odkazovat jen zkrácenou citací autora, roku, popř. strany citované práce (např. Elšík et al. 1999: 84), jak je to běžné v současné lingvistické literatuře.

Data analyzovaná autorkou vycházejí převážně z překladové elicitace, což je bezpochyby neekonomičtější metoda pro sběr dat relevantních pro analýzu morfologie. V podkapitole o metodologii (1.4; str. 13) se objevuje drobná nesrovnalost v projektech, z jejichž kontextuálního rámce autorka vychází. Autorka lingvistický dotazník LQCR chápe jako součást projektu *Lingvistický atlas centrální romštiny*, který však následně charakterizuje citací z jiného, staršího projektu *Difuze gramatických struktur* (viz pozn. pod čarou 13). Autorka se též opakovaně zmiňuje o dále nespécifikovaných

lingvistických dotaznicích, které jí měly sloužit jako primární zdroj dat. Ze zmínek se zdá, že se jednalo o autorčiny vlastní materiály, jako takové tedy měly být v textu blíže specifikovány.

Popis morfologie je doprovázen větnými příklady, které vesměs reflektují překladovou elicitaci. Překlad romských vět je buď český nebo slovenský v závislosti na elicitacním jazyce, slovenské překlady jsou však někdy hybridně slovensko-české (např. věta 32 *Smejúci sa na mňa pozřela*), autorka se též někdy při překladu drží elicitacní předlohy a nikoli vlastní romské věty (např. u věty 47).

Vlastní popis slovenské morfologie je, jak jsem již zmínil, stručný a rozhodně ne vyčerpávající. Chybí některé detaily týkající se morfologie idiosynkratických sloves – např. u popisu perfektivního značení *d*-sloves (str. 24) chybí zmínka o způsobu značení sloves *čhand-*, *rand-* a zejména pak *khand-*, které se všude vyznačuje osobitou morfologií. Dále chybí podrobnější zpracování o slovesných adjektivech (podkapitola o participiích je více podkapitolou o perfektivním značení; obě témata – ačkoli spolu souvisejí – měla být zpracována zvlášť), nedozvídáme se např. nic o participiu nepřijatých sloves, jejichž kořen končí na *-Vn-* (*pořin-*, *biken-*, *parun-*, *uxan-* atd.), o participiu *d*-sloves, sloves s aktionsartovým prefixem atd. Chybí též přehledná tabulka subjunktivní flexe spony v přítomnosti. V části o derivaci postrádám informaci o přítomnosti nebo absenci některých dalších desubstantivních sloves běžných v jiných severocentrálních dialektech (jako např. *lubň-áz-in-*, *thuv-in-* apod.) či zmínku o faktitivených derivovaných morfémem *-isar-*. Téma produktivity by si též zasloužilo širšího zpracování, zejména u faktitiv je chybějící zmínka o produktivitě citelná. Přitom právě v produktivitě některých derivací se mezi sebou východní severocentrální variety mohou lišit a právě v zevrubném popisu produktivity ve varietě jedné lokality by spočíval největší přínos práce. **Za zcela největší nedostatek celé práce ovšem pokládám absenci sebemenší zmínky o aktionsartových prefixech**, které lze v dané lokalitě předpokládat s naprostou jistotou. Aktionsart je ve východních severocentrálních dialektech jednou z nejvýraznějších kategorií slovesné derivační morfologie a jako takové jí měla být věnována alespoň jedna podkapitola. Pokud se autorka nechtěla tomuto bezpochyby komplexnímu tématu věnovat, měla spolu s jiným titulem své bakalářské práce zmínit tuto skutečnost v úvodu. Je nezbytné, aby úvod každé rozsáhlejší práce obsahoval vedle charakteristiky toho, o čem práce je, též informaci o čem práce není.

Další výhrady jsou spíše marginálního charakteru:

- Na straně 8 v popisu teritoriálního rozšíření severocentrální romštiny je třeba přidat též Lvovskou oblast Ukrajiny (hist. Halič)
- Co má přesně znamenat věta „Původní obyvatelé romské osady se narodili koncem 19. stol.“ (s. 9)? Znamená to, že v Raslavicích byla romská osada založena koncem 19. století?
- Na str. 10 se autorka v jednom odstavci zabývá termínem *romungro* používaným údajně jedním z jejích konzultantů, prezentovaná zjištění by si zasloužila nějaký vysvětlující komentář i zmínku o charakteru případných vztahů raslavických Romů s olašskými Romy.
- Proč je gadžo psané s velkou iniciálou (Gadžo)?

- Proč jsou slovesa občas citována v syntakticky infinitivní podobě s částicí *te* (*te del, te lel, te phandel*)? Jako citační formu stačilo uvádět tvar 3SG, jak to autorka občas má, popř. kořenovou podobu (*d-, l-, phand-* apod.)
- Podkapitola 2.9 (TAM kategorie spony a lex. sloves) měla uvádět spíše než uzavírat kapitolu o slovesné flexi
- Infinitiv slovesa „být“ *te jel* se objevuje s iniciální jotací a subjunktivní tvary 3SG (včetně tvarů futura a kondicionálu) bez jotace (*ela, elas* apod.)?
- Na str. 24 dole jsou zaměňovány supletivní kořeny (např. *dža- > gej-*) se slovesy, která se vyznačují pouze nepravidelnostmi morfologického značení (*džan-l-* oproti *čin-d-* apod.).
- Na str. 25 jsou perfektivní tvary sloves první třídy typu *pařand-* a *pařandil-* uvedeny jako čistě alternující bez rozdílů významu, s tím je ale v rozporu výklad na str. 37 o slovesech *pařal* a *pařandol* charakterizovaných odlišným významem („věřit“ a „uvěřit“).
- Občas je značena nesprávně nebo naopak chybí palatalizace (*uštavel* místo správného *uštavel*, *želeno* místo správného *želeno* aj.)

Po jazykové stránce je bakalářská práce Romany Hudouskové velmi pečlivě zpracovaná. Práce v zásadě nepřináší žádné nové poznatky o východní severocentrální romštině, toto ovšem není cílem bakalářské práce, která má spíše prokázat schopnost studenta využít znalosti získané v bakalářském studiu k samostatnému výzkumu. Tento cíl autorka splnila výborně, proto její práci doporučuji k obhajobě. Vzhledem k nedostačujícímu vymezení tématu (viz absence aktionsartu apod.) však její práci hodnotím **velmi dobře**.

V Souvlastní dne 5.9.2013

Mgr. Michael Beníšek